

**WICEPREZES RADY MINISTRÓW
MINISTER GOSPODARKI**

Waldemar Pawlak

Warszawa, dnia 26 marca 2010 r.

DRO-III-5311-1- 48/10
L. dz. 304/10

**Pan
Donald Tusk
Prezes Rady Ministrów**

w związku ze zgłoszeniem przez Ministra Spraw Zagranicznych w piśmie z dnia 9 marca 2010 r. wątpliwości odnośnie zgodności postanowień *Protokołu o wniesieniu zmian do Porozumienia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o budowie systemu gazociągów dla tranzytu rosyjskiego gazu przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i dostawach rosyjskiego gazu do Rzeczypospolitej Polskiej, z dnia 25 sierpnia 1993 r. (dalej „Protokół do Porozumienia”)* oraz *Protokołu o wniesieniu zmian do Protokołu Dodatkowego do Porozumienia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o budowie systemu gazociągów dla tranzytu gazu rosyjskiego przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i dostawach gazu rosyjskiego do Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 25 sierpnia 1993 r., podpisanego 12 lutego 2003 roku (dalej „Protokół do Protokołu Dodatkowego”)* z prawem wspólnotowym, poniżej przedstawiam stanowisko Ministra Gospodarki w tej sprawie.

Jednocześnie zwracam uwagę, że przedstawiciel Ministerstwa Spraw Zagranicznych był członkiem zespołu negocjacyjnego, uczestniczył w większości spotkań negocjacyjnych i w razie wątpliwości co do zgodności negocjowanej umowy z prawem Unii Europejskiej, powinien na bieżąco zgłaszać ewentualne uwagi.

Mając na uwadze powyższe, zdziwienie budzi fakt przekazania wątpliwości odnośnie zgodności wynegocjowanej umowy z prawem wspólnotowym po upływie miesiąca od jej przyjęcia przez Radę Ministrów – *Uchwała nr 17/2010 Rady Ministrów z dnia 10 lutego 2010 r.* W tym miejscu pragnę przypomnieć, że przed przyjęciem przedmiotowej uchwały przez Radę Ministrów stosowne dokumenty zostały przekazane do zaopiniowania przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Ponadto przypominam, że w dniu 9 marca 2010 r. został wystosowany list do Komisji Europejskiej zawierający wyjaśnienia w sprawie zgodności polsko-rosyjskiej umowy gazowej z prawem wspólnotowym, który w dniu 5 marca 2010 r. został zaakceptowany przez Komitet do Spraw Europejskich.

Wskazać także należy, że niezrozumiałe jest przekazanie uwag w piśmie opatrzonym klauzulą „zastrzeżone”. Projekty protokołów dodatkowych są jawne, dostępne są na stronach internetowych *Gazety Wyborczej*. W mojej ocenie pismo Ministerstwa Spraw Zagranicznych nie zawiera żadnych informacji, które uzasadniałyby zastosowanie ww. klauzuli.

Odnosząc się do wątpliwości Ministra Spraw Zagranicznych pragnę zauważyć, że wynegocjowane Protokoły nie podlegają ratyfikacji, w związku z powyższym nie będą stanowiły źródła prawa. Zawierają one jedynie wytyczne dla polskich i rosyjskich spółek odpowiedzialnych za przesył gazu gazociągiem jamalskim oraz za zapewnienie dostaw gazu ziemnego do Polski.

W tym miejscu należy ponadto zaznaczyć, że art. 4 Protokołu do Protokołu Dodatkowego umożliwia podjęcie ponownych negocjacji w przypadku wniesienia do prawa polskiego zmian uniemożliwiających wykonanie przyjętych przez strony protokołu zobowiązań. Takie rozwiązanie daje możliwość dostosowania porozumienia międzyrządowego do zmieniającego się prawa polskiego oraz wspólnotowego, co pozwoli na uniknięcie sytuacji, w której zasady funkcjonowania gazociągu jamalskiego byłyby sprzeczne z prawem unijnym.

Wątpliwość dotycząca braku możliwości realizacji zasady TPA w odniesieniu do gazociągu jamalskiego jest nieuzasadniona, gdyż Ministerstwo Spraw Zagranicznych mylnie wskazało, że w porozumieniu przepustowość gazociągu jamalskiego została w pełni zarezerwowana poprzez określenie poziomu dostaw gazu do Polski. Gaz ziemny dostarczany jest do Polski w czterech punktach wejścia, nie tylko przez gazociąg jamalski. Przez punkt odbioru Kondratki na gazociągu jamalskim do Polski dostarczane jest i będzie w dalszym

ciągu jedynie 2,88 mld m³ gazu rocznie, podczas gdy całkowita przepustowość tego gazociągu wynosi ok. 32 mld m³ gazu rocznie.

Ponadto należy wskazać, że w chwili obecnej część przepustowości gazociągu jamalskiego, która mogłaby być wykorzystana przez Gaz-Trading S.A., pozostaje obecnie zakontraktowana, ale niewykorzystana. W odniesieniu do tej przepustowości nie ma w porozumieniu międzyrządowym żadnych uzgodnień. W związku z powyższym podkreślenia wymaga fakt, że w ramach porozumienia międzyrządowego pomiędzy Rzeczypospolitą Polską a Federacją Rosyjską nie wprowadzono postanowień, które zarezerwowałyby 100 % przepustowości gazociągu jamalskiego na tzw. „rynku pierwotnym”.

Zgodnie z przepisami Rozporządzenia (WE) nr 1775/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 września 2005 r. w *sprawie warunków dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego*¹, zwanego dalej „rozporządzeniem 1775”, realizacja zasady TPA może odbywać się także poprzez oferowanie usług na rynku wtórnym. W porozumieniu międzyrządowym brak jest postanowień, blokujących możliwość oferowania niewykorzystywanych przepustowości na rynku wtórnym.

W dniu 25 czerwca 2009 r. Komisja Wspólnot Europejskich wystąpiła z zarzutami formalnymi przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, m.in. w sprawie naruszenia przepisów Rozporządzenia 1775 oraz art. 3 ust. 3 dyrektywy 2003/55 *dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego*², w odniesieniu do gazociągu jamalskiego. W zarzutach formalnych Komisja podniosła, że EuRoPol Gaz S.A ogranicza dostęp pomiotów trzecich do oferowanych usług.

W chwili obecnej zasada TPA w odniesieniu do gazociągu jamalskiego nie jest faktycznie realizowana. W trakcie negocjacji Rząd RP podjął starania, aby wynegocjować postanowienia, które zapewnią dostosowanie zasad funkcjonowania gazociągu do prawa krajowego i wspólnotowego.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że strony uzgodniły, że operatorem gazociągu jamalskiego zostanie wyznaczony OGP Gaz – System S.A., z tym, że wyznaczenie to nastąpi decyzją krajowego regulatora (Prezesa URE) na podstawie wniosku, który zostanie złożony przez EuRoPol Gaz S.A. Po wyznaczeniu przez Prezesa URE operatorem gazociągu jamalskiego OGP Gaz-System S.A., spółka ta będzie obowiązana wykonywać wszystkie

¹ Dz. U. L. 289 z dnia 3 listopada 2005 r., strony 1-13.

² Dyrektywa 2003/55/WE z dnia 26 czerwca 2003 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego i uchylająca dyrektywę 98/30/WE (Dz. Urz. UE L 176 z 15.07.2003, str. 57-78; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 12, t. 2, str. 230).

obowiązki nałożone na operatorów przez przepisy krajowe i unijne, a tym samym będzie odpowiedzialna za realizację zasady TPA.

Wyznaczenie operatora gazociągu jamalskiego ułatwia także nowelizacja ustawy Prawo energetyczne³, która umożliwia EuRoPol Gaz S.A. zawarcie umowy o wykonywanie funkcji operatora z Operatorem Gazociągów Przesyłowych Gaz-System S.A., co z kolei w oparciu o wniosek EuRoPol Gaz S.A. będzie podstawą dla Prezesa URE do wyznaczenia tej drugiej spółki na operatora dla omawianego gazociągu. Zgodnie z przyjętymi przepisami EuRoPol Gaz S.A. jest zobowiązany w ciągu 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ww. ustawy do wystąpienia z wnioskiem o wyznaczenie operatora gazociągu jamalskiego.

Zaznaczyć jednocześnie należy, że ustawa przyznaje Prezesowi URE prawo do wyznaczenia operatora z urzędu, w sytuacji, gdy właściciel infrastruktury nie złoży wniosku z własnej inicjatywy.

Nowelizacja ustawy nałożyła także na właściciela, obowiązek przekazywania operatorowi jego systemu, informacji niezbędnych do skutecznego zarządzania siecią, tak aby możliwe było wypełnienie wszystkich obowiązków nałożonych na operatora przez przepisy prawa krajowego i wspólnotowego.

W związku z powyższym należy oczekiwać, że w rezultacie popisanego Protokołu do Protokołu Dodatkowego, zasady funkcjonowania gazociągu jamalskiego zostaną dostosowane do obowiązujących przepisów prawa krajowego i wspólnotowego.

Wątpliwość Ministerstwa Spraw Zagranicznych odnośnie sposobu ustalania stawek taryfowych dla EuRoPol Gaz S.A. jest nieuzasadniona. W ocenie Ministerstwa Gospodarki postanowienia porozumienia między Rzeczypospolitą Polską a Federacją Rosyjską w sprawie dostaw gazu nie naruszają przepisów prawa krajowego i wspólnotowego, które wskazuje, że organem uprawnionym do ustalania metodologii kalkulacji taryf oraz ich zatwierdzania jest Prezes URE.

EuRoPol Gaz S.A. nie został zwolniony z obowiązku przedkładania wniosku taryfowego do akceptacji krajowego regulatora – Prezesa URE. Wniosek taki podlega rozpatrzeniu oraz zatwierdzeniu przez Prezesa URE w ramach postępowania administracyjnego prowadzonego zgodnie z przepisami prawa krajowego.

W porozumieniu międzyrządowym strony ustaliły:

³ Ustawa z dnia 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r. nr 21 poz. 104).

“Kalkulacja stawki taryfowej za usługi EuRoPol Gaz S.A. dotyczące przesyłu gazu ziemnego, przesyłanego tranzytem przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz dla dostaw odbiorcom w Rzeczypospolitej Polskiej, która jest zatwierdzana przez Prezesa URE lub przez inny organ regulacyjny władzy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej, do kompetencji którego należy podejmowanie decyzji o zatwierdzaniu stawek taryfowych, dokonuje się w taki sposób, aby zapewnić:

- ciągłą i nie przynoszącą strat działalność gospodarczą EuRoPol Gaz S.A.;*
- wykonanie w pełnym zakresie przewidzianych w biznes planie zobowiązań EuRoPol Gaz S.A., w zakresie spłaty kredytów i pożyczek;*
- pokrycie ekonomicznie uzasadnionych kosztów eksploatacyjnych, amortyzacji oraz podatków;*
- realizację ekonomicznie uzasadnionego programu inwestycyjnego, uzgodnionego przez głównych akcjonariuszy EuRoPol Gaz S.A.;*
- docelową wysokość corocznego zysku netto EuRoPol Gaz S.A. na poziomie 21 mln złotych polskich, waloryzowaną średniorocznym wskaźnikiem wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych, ogłaszanym w komunikacie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w roku kalendarzowym poprzedzającym rok złożenia wniosku taryfowego. Jeżeli faktyczna wysokość rocznego zysku netto EuRoPol Gaz S.A. różni się od poziomu docelowego, różnicę między wysokością faktyczną i docelową zysku netto uwzględnia się przy kalkulacji stawki taryfowej na następny rok;*
- nie występowanie nadmiernej akumulacji na rachunkach EuRoPol Gaz S.A. wolnych środków finansowych, nie przeznaczonych do wykorzystania celowego.*

Stawka taryfowa na rok 2010 i lata następne jest kalkulowana i zatwierdzana zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu.

Strony potwierdzają, że wysokość stawki taryfowej, zatwierdzanej przez Prezesa URE lub przez inny organ regulacyjny władzy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej, uprawniony do podejmowania decyzji o zatwierdzaniu stawek taryfowych, stanowi poziom, powyżej którego EuRoPol Gaz S.A. nie ma prawa ustalać wartości swoich usług w zakresie przesyłu gazu dla odbiorców tych usług.

Strony przyjmują do wiadomości, że Zarząd EuRoPol Gaz S.A., działając jednomyślnie, podjął kroki związane z przedłożeniem do zatwierdzenia przez Prezesa URE wniosku taryfowego na rok 2010 (...).”

W tym miejscu należy podkreślić, że wskazane powyżej postanowienia zakładają pełną zgodność z prawem Rzeczypospolitej Polskiej oraz Unii Europejskiej. Stawka taryfowa dla EuRoPol Gaz S.A. ustalana będzie na zasadach określonych w ustawie z dnia 10 kwietnia 1997 r. - *Prawo energetyczne* (Dz. U. z 2006 Nr 89, poz. 625. z późn. zm.), rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 6 lutego 2008 r. w *sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie paliwami gazowymi* (Dz. U. Nr 28, poz. 165). Elementy brane pod uwagę przy określaniu stawki taryfowej, wskazane w przytoczonym wyżej postanowieniu porozumienia międzyrządowego, są zgodne z tymi, które wynikają z prawa krajowego i prawa Unii Europejskiej.

Brzmienie ww. postanowienia jest kompromisem, którego celem będzie zażegnanie długotrwałego sporu w sprawie zasad ustalania taryfy za usługi świadczone gazociągami jamalskim. W celu uniknięcia w przyszłości konfliktów na tym tle pomiędzy EuRoPol Gaz S.A. a Gazprom Eksport, strony określiły podstawowe zasady biznesowe funkcjonowania EuRoPol Gaz S.A., w tym porozumiały się odnośnie wytycznych do przygotowania wniosku taryfowego przez EuRoPol Gaz S.A.

Porozumienie w sprawie dostaw gazu nie narusza tym samym kompetencji Prezesa URE ani zasad wynikających z prawa Unii Europejskiej.

Zaznaczyć należy, że Prezes URE pozytywnie rozpatrzył wniosek taryfowy, który został opracowany na zasadach określonych w umowie międzyrządowej i w dniu 1 marca 2010 r. zatwierdził taryfę dla EuRoPol Gaz S.A.

Warto także wskazać, że w trakcie negocjacji międzyrządowych strony porozumiały się co do usunięcia indykatywnych stawek taryfowych ustalonych w Protokole Dodatkowym z roku 2003. Pkt 3 załącznika do Protokołu Dodatkowego wskazywał:

„(...) dla kalkulacji na okres do 2019 r. przyjmuje się następującą strukturę taryfy:

01.09.2003 – 31.12.2003 - 2,74 USD/1000 m³/ 100 km.,

2004–2005 - 2,50 USD/1000 m³/ 100 km.,

2006–2009 - 1,55 USD/1000 m³/ 100 km.,

2014-2019 - 1,00 USD/1000 m³/ 100 km.“.

Postanowienie takie było sprzeczne z krajowymi i unijnymi przepisami dotyczącymi sposobu kształtowania stawek za usługi przesyłowe, gdyż m.in. naruszało kompetencje Prezesa URE w zakresie zatwierdzania taryf.

Mając na uwadze powyższe, należy uznać, że wynegocjowane w Protokole do Protokołu Dodatkowego postanowienia w sprawie taryf, nie tylko nie naruszają przepisów

prawa wspólnotowego, ale dostosowują zasady kalkulacji taryfy za usługi świadczone przez EuRoPol Gaz S.A. do reguł ustanowionych przez prawo krajowe oraz wspólnotowe.

Wątpliwość dotycząca ewentualnej sprzeczności wynegocjowanego porozumienia z przepisami Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej jest nieuzasadniona, gdyż przywołany art. 101 ww. traktatu odnosi się do porozumień przedsiębiorstw, a nie państw członkowskich. Ponadto wynegocjowany poziom dostaw gazu nie odpowiada katalogowi niedozwolonych działań określonych w ww. przepisie tj.:

- a) ustalaniu w sposób bezpośredni lub pośredni cen zakupu lub sprzedaży albo innych warunków transakcji;
- b) ograniczaniu lub kontrolowaniu produkcji, rynków, rozwoju technicznego lub inwestycji;
- c) podziale rynków lub źródeł zaopatrzenia;
- d) stosowaniu wobec partnerów handlowych nierównych warunków do świadczeń równoważnych i stwarzaniu im przez to niekorzystnych warunków konkurencji;
- e) uzależnianiu zawarcia kontraktów od przyjęcia przez partnerów zobowiązań dodatkowych, które ze względu na swój charakter lub zwyczaje handlowe nie mają związku z przedmiotem tych kontraktów.

Postanowienia porozumienia międzyrządowego w żadnym wypadku nie ograniczają konkurencji na rynku krajowym. Żaden punkt postanowienia nie zobowiązuje PGNiG S.A. do zawarcia umowy handlowej, w której ograniczone zostaną prawa innych podmiotów do sprzedaży gazu na terytorium RP.

Odnosząc się do wątpliwości dotyczącej stosowania w wynegocjowanych protokołach terminu „operator gazociągów tranzytowych”, pragnę zauważyć, że zgodnie z Porozumieniem Międzyrządowym, Rzeczpospolita Polska i Federacja Rosyjska zobowiązały się do budowy systemu gazociągów tranzytowych oraz określiły kluczowe warunki zarówno realizacji tej inwestycji, jak również późniejszego funkcjonowania gazociągu. W wykonaniu Porozumienia Międzyrządowego, w dniu 23 września 1993 r. powstała spółka pod nazwą: System Gazociągów Tranzytowych EuRoPol GAZ., w której 48 % akcji należy do PGNiG S.A., 48 % do OAO GAZPROM-u oraz 4% do Gas-Trading S.A. Przedmiotem działalności SGT EuRoPol Gaz S.A. jest budowa i eksploatacja polskiego odcinka systemu gazociągów tranzytowych Jamał – Europa, którego trasa wiedzie od złóż gazowych zlokalizowanych na Półwyspie Jamał w płn. – zach. Syberii poprzez terytorium Białorusi i Polski do Niemiec. Jednocześnie pragnę zauważyć, że dotychczas obowiązujący art. 4 ww. Porozumienia

Międzyrządowego wskazywał, że „funkcja operatora gazociągów tranzytowych powierzona będzie przedsiębiorstwu Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo”.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy uznać, że termin „operator gazociągów tranzytowych” jest terminem własnym, jaki występuje na gruncie omawianych umów ze stroną rosyjską. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że wynegocjowane protokoły nie będą ratyfikowane, a tym samym nie staną się źródłem prawa powszechnie obowiązującego.

W tym miejscu należy wskazać, że Prezes Urzędu Regulacji Energetyki w dniu 26 kwietnia 1999 r. udzielił spółce System Gazociągów Tranzytowych EuRoPol Gaz S.A. koncesji na prowadzenie działalności polegającej na przesyłaniu paliw gazowych (nr PGG/11/3863/U/1/2/99/EB), a także zatwierdza taryfę na usługi przesyłowe gazu ziemnego wysokometanowego. SGT EuRoPol Gaz S.A., zgodnie z przepisami prawa polskiego prowadzi więc działalność przesyłania paliw gazowych.

Pragnę podkreślić, że art. 3 Protokołu Dodatkowego do Porozumienia Międzyrządowego stanowi, że „Artykułowi 4 Porozumienia nadaje się następujące brzmienie „*Funkcję operatora gazociągów tranzytowych powierza się Gaz-System S.A. (...)*”. EuRoPol Gaz S.A. składa do Prezesa URE wniosek, zgodnie z którym Gaz-System S.A. wyznacza się na operatora gazociągów tranzytowych”. Zaznaczyć należy, że ww. postanowienie nie wyłącza stosowania przepisów prawa krajowego. EuRoPol Gaz S.A. w Protokole Dodatkowym został bowiem zobowiązany do złożenia, zgodnie art. 9h ustawy Prawo energetyczne, wniosku do Prezesa URE o wyznaczenie operatora systemu przesyłowego dla gazociągu jamalskiego. OGP Gaz-System S.A. w świetle prawa krajowego zostanie więc wyznaczony operatorem systemu przesyłowego dla gazociągu jamalskiego.

Mając na uwadze powyższe, należy zaznaczyć, że stosowane w Porozumieniu Międzyrządowym oraz Protokołach Dodatkowych pojęcie „tranzyt” odpowiada terminowi „przesył” zdefiniowanemu w ustawie Prawo energetyczne oraz w przepisach wspólnotowych.

Otrzymują:

- 1) Radosław Sikorski – Minister Spraw Zagranicznych,
- 2) Mikołaj Dowgielewicz – Sekretarz Stanu ds. europejskich w Ministerstwie Spraw Zagranicznych,
- 3) Jerzy Miller – Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji,
- 4) Elżbieta Bieńkowska – Minister Rozwoju Regionalnego,
- 5) Michał Boni – Minister, członek Rady Ministrów,
- 6) Krzysztof Kwiatkowski – Minister Sprawiedliwości,

- 7) Adam Giersz – Minister Sportu i Turystyki,
- 8) Jolanta Fedak – Minister Pracy i Polityki Społecznej,
- 9) Cezary Grabarczyk – Minister Infrastruktury,
- 10) Aleksander Grad – Minister Skarbu Państwa,
- 11) Katarzyna Hall – Minister Edukacji Narodowej,
- 12) Bogdan Klich – Minister Obrony Narodowej,
- 13) Barbara Kudrycka – Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego,
- 14) Jan Rostowski – Minister Finansów,
- 15) Ewa Kopacz, Minister Zdrowia,
- 16) Andrzej Kraszewski – Minister Środowiska,
- 17) Marek Sawicki – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- 18) Bogdan Zdrojewski – Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- 19) Mariusz Maciej Swora– Prezes Urzędu Regulacji Energetyki,
- 20) Maciej Berek - Prezes – Rządowe Centrum Legislacji,
- 21) Tomasz Arabski – Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.